

دل‌های آشفته، چشم‌های سرگردان

یکی از عادت‌های ناپسندی که برخی به آن دچار هستند، چشم‌چرانی است. در کوچه و خیابان آدم‌هایی را می‌بینید که به محض رد شدن خانم‌ها نگاه خیره‌ای به آنها دارند. نگاه‌داری چشم و داشتن تقوای دید، یکی از وظایفی است که در قرآن و سنت نبوی بر آن تأکید شده است.

یکی از عادت‌های ناپسندی که برخی به آن دچار هستند، چشم‌چرانی است. در کوچه و خیابان آدم‌هایی را می‌بینید که به محض رد شدن خانم‌ها نگاه خیره‌ای به آنها دارند. نگاه‌داری چشم و داشتن تقوای دید، یکی از وظایفی است که در قرآن و سنت نبوی بر آن تأکید شده است.

در روابط اجتماعی امکان ارتباط زن و مرد و گفت و گو در محیط‌های کاری و معابر عمومی پیش می‌آید. طبعاً این ارتباط و هم‌صحبتی بین دو جنس مخالف که با نگاه همراه است مشمول ارتباط نامشروع نیست؛ اما برخی نگاه‌ها صرفاً براساس تنوع طلبی است و با انگیزه‌های جنسی صورت می‌گیرد.

در بسیاری از منابع دینی و نه صرفاً اسلامی، حفاظت از نگاه از توانمندی‌هایی است که انسان را در مقابل خواهش‌های نفسانی مقاوم می‌کند.

چشم‌چرانی و بیماری روانی

از جنبه روان‌شناسی و مباحث اخلاقی نیز چشم‌چرانی که به صورت عادت درآمد از آن به عنوان یک بیماری روانی یاد می‌شود و کسی که به چنین بیماری‌ای مبتلاست باید خود را درمان کند.

چشم‌چرانی البته رابطه مستقیمی با خودنمایی دارد. برخی اساساً از خودنمایی لذت می‌برند. خودنماها کسانی هستند که دوست دارند خود را در معرض دید دیگران قرار دهند، بنابراین آنها هر کاری می‌کنند تا توقف و استمرار نگاه دیگران نسبت به آنها بیشتر شود. شاید یکی از عوامل صدور فرمان حجاب در اسلام و نزول آیه غض بصر (کوتاه کردن دیدگان) مساله چشم‌چرانی باشد.

برابر با آنچه در تفاسیر شیعی و سنی درباره آیه 30 سوره نور آمده، حکایتی باعث صدور این حکم شده است. روایت کردند روزی در هوای گرم مدینه، زن جوانی در حالی که روسری خود را به پشت گردن انداخته و دور گردن و بناگوش او پیدا بود، از کوچه‌ای عبور می‌کرد. مرد جوانی از انصار، آن حالت را مشاهده کرد و چنان غرق تماشا شد که از خود و اطرافش غافل ماند و به دنبال آن زن حرکت کرد تا این که صورتش به شیئی اصابت کرد و مجروح شد. هنگامی که خود آمد، خدمت پیامبر(ص) رفت و جریان را برای او بیان کرد. اینجا بود که آیات سوره مبارکه نور در مورد پوشش زنان نازل شد.

مراجعه به آیات صریح قرآن کریم در مورد رعایت عفت و حیا در جامعه اسلامی نشان می‌دهد خداوند برای حفظ حریم خانواده و عفت عمومی و بهداشت روانی مسلمانان هم زنان و هم مردان را به رعایت تقوا دعوت کرده است. زنان با رعایت حجاب و پوشش شرعی و مردان با مصون نگه داشتن نگاه، باعث امنیت و آسایش روانی جامعه اسلامی می‌شوند.

دیدن چشم و خواستن دل

مواظبت کردن از نگاه و دیده از چنان اهمیتی برخوردار است که بسیاری از علمای اخلاق، آن را مقدمه‌ای برای غفلت از یاد خدا و اولین مرحله انحراف در جامعه می‌دانند. فردی که عادت به چشم‌چرانی دارد امکان غلتیدن او به ورطه ناهنجاری‌های اجتماعی فراهم می‌شود. این نگاه‌های فتنه‌انگیز صرفاً یک برانداز کردن ساده و مختصر نیست، بلکه بعضاً به حسرت‌های طولانی نیز منجر خواهد شد. حسرت‌هایی که ممکن است بعدها زمینه انحرافات اجتماعی بسیاری را در سطح جامعه فراهم کند و حتی گاهی باعث از هم پاشیدگی زندگی شود.

چشم را شاید بتوان مهم ترین ابزار حسی دانست که آستانه تحریک آن بیشتر از دیگر حواس انسانی است. چشم که تحریک شد دل نیز آشفته می شود و آنچه را چشم دید، دل می خواهد

چشم را شاید بتوان مهم ترین ابزار حسی دانست که آستانه تحریک آن بیشتر از دیگر حواس انسانی است. چشم که تحریک شد دل نیز آشفته می شود و آنچه را چشم دید، دل می خواهد. این طلب در برخی مواقع که امکان رسیدن آن وجود ندارد حاصلی جز افسردگی و رنجوری برای آدمی ندارد.

امنیتی که از بین می رود

نگاه که مسموم شد، آتش شهوت زبانه می کشد. بخش مهمی از ناهنجاری های اجتماعی ناشی از هم گسیختگی تمایلات انسانی است. میل که افسار ندارد و صاحبش را به هر سو که بخواهد می کشاند. کسی که در پی برآوردن خواهش های نفسانی است و به هیچ حد و حریمی نیز اعتنا نمی کند رفتاری از خود بروز می دهد که امنیت روانی و اجتماعی جامعه را برهم می ریزد. از سویی دیگر کسانی که به تقوای چشم اعتقاد دارند و براساس اصول اخلاقی و اعتقادی که به آن معتقدند از نگاه های سرگردان خودداری می کنند، جامعه نسبت به آنها احساس امنیت کرده و زمینه اعتماد دیگران را نسبت به خود فراهم می کند. تردیدی نیست پاکی چشم، آرامش درون را در پی خواهد داشت. کسی که اراده می کند چشم را از نگاه های حرام بازدارد، بر میل و هوای های نفسانی خود تسلط خواهد یافت و کمتر در معرض فساد و فسق و فجور قرار می گیرد.

شکی نیست کسانی که اهل چشم چرانی هستند از نگاه های دیگران نسبت به ناموس خود بسیار آشفته هستند و غیرت ورزی می کنند. بارها مشاهده شده این افراد در مواجهه وقتی متوجه نگاه های ناپاک نسبت به حریم خود می شوند با صدای بلند اعتراض می کنند و می خواهند فرد خاطی را سر جای خود بنشانند؛ اما اگر خود خطایی کنند، اعتراض دیگران را بر نمی تابند و به رویه خود ادامه می دهند.

بدون تردید اگر چشم و گوش تربیت نشوند شرایط برای درافتادن به دام انحرافات اجتماعی فراهم می شود؛ بنابراین باید چشم را تربیت کرد تا از هر نوع نگاه حرام پرهیز کند. این البته تمرینی است که باید از دوران کودکی با آن آشنا شد تا بعدها به عنوان یک رویه اخلاقی و رفتاری در زندگی انسان ها نمود پیدا کند.

خانواده که سبک زندگی شان را بر مبنای اصول اخلاقی و اعتقادی بنیان نهاده، به یقین نسبت به رعایت حدود و مسائل عرفی، شرعی و اجتماعی توجه دارند و در تعلیم و تربیت فرزندان نیز نسبت به رعایت چنین ضوابطی حساسیت لازم را به کار خواهند بست.

اگر انسان از همان کودکی و رسیدن به دوران بلوغ نتواند به چنین مهارتی دست یابد، ممکن است این ضعف اخلاقی بعدها حتی در زندگی زناشویی افراد هم بروز کند. دیده شده برخی افراد متاهل هم متأسفانه گرفتار این ضعف اخلاقی هستند و با وجود شرایط مناسب برای تامین نیازهای عاطفی و حسی، باز هم در کوچه و خیابان دست از نگاه مسموم نمی کشند و بدون رعایت حد و حریم های اجتماعی به نظر بازی ادامه می دهند. این روند البته زمینه را برای بسیاری از اختلافات خانوادگی و از هم پاشیدگی یک خانواده فراهم می کند.

فتاح غلامی

دین و زندگی